

ALMA RAGAUSKAITĖ

Lietuvių kalbos institutas
almarag72@gmail.com**Joniškiečių moterų asmenvardžiai senojoje
Joniškio parapijos 1599–1621 metų krikšto metrikų knygoje**

Vieni svarbiausių lietuvių istorinės antroponimijos šaltinių yra bažnytinių metrikų knygos. Iš jų išsiskiria ypač vertinga, šiuo metu žinoma seniausia Lietuvoje, Joniškio 1599–1621 metų krikšto registracijos knyga.

Iš šios chronologiniu aspektu unikalios knygos, rašytos lotynų ir lenkų kalbomis, buvo surinkti Joniškio gyventojų moterų 123 dvinariai įvardijimai. Šie įvardijimai ir yra tyrimo objektas.

Tiriant XVI–XVII amžių joniškiečių antroponimų slavinimo ypatumus, jau buvo atkreiptas dėmesys į lietuviškų priesagų funkcionavimą moterų asmenvardžiuose (Ragauskaitė: 2004: 8–10; 2005: 66–67; 2014: 14–15). Tuo tarpu XVI amžiaus lietuvių moterų istorinės antroponimijos (kilmingųjų luomų ir daugiausia valstiečių) ligšioliniai tyrimai liudija tik pavienius lietuviškų asmenvardžių vartojimo atvejus (Maciejauskienė 1991: 256).

Šio pranešimo tikslas – nurodžius produktyviausias 1599–1621 metų joniškiečių moterų antroponimų priesagas, nustatyti tokio tipo asmenvardžių atsiradimo polinkius (iš sutuoktinio, tėvo pavardės ar jos funkcijas atliekančio asmenvardžio ir iš sutuoktinio vardo) ir aptarti moterų asmenvardžių su lietuviškais darybos elementais paplitimą kitų to meto Magdeburgo teisę turėjusių miestų (Kauno ir Kėdainių) vardynuose.

XVI–XVII amžių Joniškio vardyne dar būta moterų antroponimų su lietuviškomis priesagomis *-aičia*, *-yčia*, *-ienė*, *-ūčia*, *-uičia*. 33 (tai sudaro ~27% visų dvinarių įvardijimų antrųjų antroponimų) moterų asmenvardžiai užrašyti būtent su šiomis lietuviškomis priesagomis, o 90 (~73%) – su slaviškomis priesagomis *-ova*, *-ovna*, *-sk-*. Dėmesį patraukia tai, kad lietuviškų priesagų užfiksuota ir Joniškio parapijos kaimuose gyvenusių valstiečių moterų asmenvardžiuose.

XVI–XVII šimtmečių joniškiečių moterų asmenvardžių lietuviškų priesagų nomenklatūra – tai ne pavienis, tik 1599–1621 metų Joniškio krikšto metrikų knygoje pastebėtas reiškinys. Šių antroponimų analizės duomenys buvo palyginti su XVI–XVII amžių Kauno aktų knygų ir XVII amžiaus Kėdainių miesto rankraščių asmenvardžių darybos analizės išvadomis. Pastebėta, kad tuo metu Kauno ir Kėdainių miestų vardynuose taip pat dar būta moterų asmenvardžių su lietuviškomis priesagomis.

Lietuvos miestiečių (moterų) istorinių antroponimų tyrimus būtina tęsti toliau. Tik šie būsiami tyrimai galėtų papildyti ir išsamiai pagrįsti išdėstytus teiginius.

Literatūra

Maciejauskienė V. 1991: *Lietuvių pavardžių susidarymas XIII–XVIII a.*, Vilnius: Mokslas.
Ragauskaitė A. 2004: XVI–XVII a. joniškiečių asmenvardžiai. – *Istoriniai tekstai ir vietos kultūra*, Šiauliai, Ryga: Liucilijus, 8–18.

Ragauskaitė A. 2005: *XVI–XVIII a. kauniečių asmenvardžiai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Ragauskaitė A. 2014: Kauno moterų asmenvardžiai XVI–XVII a. lietuvių istorinės antroponimijos kontekste. – *Kauno istorijos metraštis* 14, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas; Vilnius: „Versus aureus“, 7–17.